

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

**FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDRA PSYCHOLOGIE**

**CESTA K DIVADELNÍMU TVARU S DĚTMI V PŘEDŠKOLNÍM
VĚKU**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Tereza Zacharová

Učitelství pro mateřské školy

Vedoucí práce: MgA. Gažáková Eva, Ph.D.

Plzeň 2021

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 2021

.....
vlastnoruční podpis

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych poděkovala MgA. Evě Gažákové, Ph.D. za odborné rady a vedení této bakalářské práce.

Poděkovat bych také chtěla mé rodině za podporu při studiu, především mé matce, která mi byla oporou po celou dobu studia.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá hledáním cesty, která vede ke snazšímu provedení inscenace v mateřské škole. V teoretické části práce se píše o dramatické výchově, jaké má dramatická výchova cíle a jaký je její produkt. Dále jsou popsány vybrané metody, které jsou nejvhodnější pro práci s předškolními dětmi a pomocí kterých lze snáze dosáhnout podoby divadelního představení. V praktické části se nachází integrovaný blok *Pod Hříbkem*, který sloužil jako podklad pro práci s dětmi. Aktivity v integrovaném bloku byly zvoleny obecně tak, aby naplňovaly předem určené cíle a v procesu práce s dětmi byly upravovány v reakci na vzniklé situace. Díky této práci bylo zjištěno, jak dále pokračovat při práci s dětmi tak, aby došlo k co nejefektivnějšímu a pro děti nejsnáze uchopitelnému provedení inscenace.

The bachelor's thesis deals with the search for a way that leads to an easier theatrical performance in kindergarten. The theoretical part of the thesis writes about drama education, what are the goals of drama education and what is its product. Furthermore, selected methods are described, which are the most suitable for work with preschool children and which also make it easier to achieve form of theatrical performance. In the practical part there is an integrated block *Pod Hříbkem*, which served as a basis for working with children. The activities in the integrated block were generally chosen to meet predetermined goals and were adjusted in the process of working with children in response to situations. Thanks to this work, it was found out how to continue working with children so that the theatrical performance is as efficient and easy to grasp as possible.

1 OBSAH

1 OBSAH	5
ÚVOD	6
1 DRAMATICKÁ VÝCHOVA	8
1.1 CÍLE DRAMATICKÉ VÝCHOVY	9
1.2 PRODUKT A PROCES DRAMATICKÉ VÝCHOVY	10
1.3 PRINCIPY DRAMATICKÉ VÝCHOVY	11
1.3.1 princip aktivity, prožitku a zkušenosti	11
1.3.2 princip hry	12
1.3.3 princip hry v roli	13
1.3.4 princip tvořivosti a fikce	13
1.3.5 princip partnerství	14
1.3.6 princip objevů, zkoumání, experimentace, improvizace	14
1.3.7 princip psychosomatické jednoty a empatie	15
1.4 METODY DRAMATICKÉ VÝCHOVY	15
2 INSCENAČNÍ PROCES S DĚTMI V MŠ	20
2.1 CÍL PRAKTICKÉ ČÁSTI	20
2.2 INFORMACE O MATEŘSKÉ ŠKOLE, KDE BYL PROJEKT REALIZOVÁN	20
2.3 FABULE POVÍDKY <i>POD HŘÍBKEM</i>	21
3 INTEGROVANÝ BLOK POHÁDKA POD HŘÍBKEM	21
3.1 CÍL INTEGROVANÉHO BLOKU	22
3.1.1 Realizace první části příběhu – déšť	22
3.1.2 Realizace druhé části příběhu – Mravenec	25
3.1.3 Realizace třetí části příběhu – motýl	28
3.1.4 realizace čtvrté části příběhu – myš	29
3.1.5 realizace páté části příběhu – zajíc a liška	32
3.1.6 realizace šesté části příběhu – a jak končí pohádka	34
4 ZÁVĚR	36
SEZNAM LITERATURY	37
SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK, GRAFŮ A DIAGRAMŮ	38
PŘÍLOHY	I

Úvod

V mateřských školách se děti účastní různých besídek a vystoupení. Besídky většinou mívají podobu přednesů básní, zpěvu písní, nebo různých inscenací. Tato bakalářská práce se zabývá právě divadelním představením. Konkrétně cestou, která k němu vede. Práce vznikla za účelem najít možnost, jak dojít k divadelnímu tvaru, tak aby to pro děti bylo co nejvíce přirozené. Nejde tedy o předvedení dokonalého divadelního představení, ale o nalezení jiné cesty, která by mohla dětem usnadnit hraní představení. Jako cíl práce byl zvolen praktický pedagogický experiment, konkrétně nenásilná a hravá cesta k divadelnímu tvaru s předškolními dětmi. Byla tedy zvolena cesta taková, aby se příprava a nácvik inscenace nejvíce podobaly hře. Proto byl vytvořen dvoutýdenní integrovaný blok, kde se děti za využití především dramatických metod sžijí s příběhem, který by pro ně měl být posléze lépe uchopitelný. Hlavní myšlenkou bylo, aby se děti co nejvíce vcítily do charakterů postav, které se v příběhu objevují.

V teoretické části práce je popsána dramatická výchova a jaké jsou její cíle. Je popsán inscenační produkt, principy dramatické výchovy a její metody vhodné pro práci s dětmi v předškolním věku. Východiskem pro praktickou část práce je předpoklad, že vybrané metody naplňují požadavky na hru, a budou tedy pro děti zábavné, a zároveň mají divadelní kořeny, takže je možné na jejich základě vystavět inscenaci.

V praktické části je představen integrovaný blok s aktivitami navrženými pro dramatickou práci s předškolními dětmi. Aktivity jsou rozděleny podle toho, jak postupuje příběh, na kterém je postavený celý integrovaný blok. Integrovaný blok byl postavený se zřetelem na stanovené pedagogické cíle, ale byl také v průběhu práce s dětmi upravován v reakci na podněty vytvářené dětmi.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 DRAMATICKÁ VÝCHOVA

Dramatická výchova je zařazena mezi estetické výchovy spolu s literární, hudební, výtvarnou a pohybově taneční výchovu. Tento obor využívá prostředky a postupy divadelního umění. Tento obor můžeme také naléznout pod názvy: divadelní výchova, výchovná dramatika, edukační drama, školní drama nebo tvořivá dramatika.

Produktem dramatické výchovy jsou veřejná divadelní či loutkářská představení. Metody tohoto oboru je ale také možné využít při výuce různých předmětů, nebo při přípravě na povolání, při kterých je nezbytný sociální kontakt. Dramatická výchova se také využívá v psychoterapii a socioterapii. (Machková, 1998)

Definice dramatické výchovy zní z různých úhlů pohledu takto: V pedagogickém slovníku můžeme najít tuto definici vztahující se k procesu vzdělávání: *„Dramatická výchova je využívání dramatizace, tj. prvků a postupů dramatického umění ve výchově a vzdělávání. Je prostředkem podporujícím osobnostní a sociální rozvoj žáků. Využívá dramatické inspirace a schopnosti člověka jednat v navozených situacích obdobně jako ve skutečných. Vytváří pro žáky příležitost znovuprožívat nebo zažívat situace, s nimiž se setkávají nebo mohou setkat v životě. Učí je orientovat se v nich, hledat řešení a rozhodovat se, přijímat různé role, lépe projevodovat a chápat city, myšlenky, názory a motivy jednání jiných lidí. Podporuje hledání společných hodnot, vzájemné porozumění a spolupráci. Významnou funkci plní hlavně v předškolní výchově a na 1. stupni základní školy.“* (Průcha a kol., 2003, s. 50)

Bláhová uvádí definici: *„Dramatická výchova je obor zabývající se osobnostně sociálním učením. V jejím obsahu a metodách se prolínají poznatky a principy především z oboru dramatických umění, pedagogiky a psychologie. Základním stavebním kamenem, s nímž dramatická výchova pracuje, je fiktivně navozená dramatická situace založená na mezilidské interakci a využívající simulačních a rolových her a aktivnímu poznávání světa, člověka, společnosti a sama sebe.“* (Bláhová, 1996, s. 22)

Machková píše, že: *„dramatická výchova je učení zkušeností, tj. jednáním, osobním, nezprostředkovaným poznáváním sociálních vztahů a dějů přesahujících aktuální reálnou praxi zúčastněného jedince. Je založena na prozkoumávání, poznávání a chápání mezilidských vztahů a situací, ale současně vnitřního života lidí. Toto prozkoumávání a poznávání se děje situacích fiktivních, a to prostřednictvím hry v roli, či dramatického jednání v situaci. Je to proces, který může, ale nemusí vyústit v produkt, jemuž říkáme*

představení. Obecně lze říci, že cíle dramatické výchovy jsou pedagogické, avšak prostředky dramatické.“ (Machková, 1998, s. 32)

J. Valenta uvádí, že „*dramatická výchova využívá jednak přirozeného lidského zájmu o dramatické situace a jednak spontánní lidské schopnosti hrát v řádu ‚jako‘ a dává této schopnosti formu cestou divadelních prostředků za účelem naplnění příslušných formativních cílů.*“ (Valenta, 2008, s 45.)

1.1 CÍLE DRAMATICKÉ VÝCHOVY

Pedagogický cíl formuluje, čeho chce pedagog při své práci a zvolenou činností dosáhnout. Díky formulaci cílů, získává učitel zpětnou vazbu, díky které lze kontrolovat, zda bylo splněno to, co bylo původně zamýšleno, nebo naopak, co se neuskutečnilo. Na základě těchto zjištění může učitel upravit volbu učiva, nebo metod, tak aby došlo k naplnění cílů. Kdyby si učitel své cíle nenastavil, mohlo by nastat riziko toho, že by jeho pedagogická činnost ztrácela smysl. Důležité bylo rozvrhnout si plnění cílů tak, aby bylo možné splnit je v dané časové jednotce. Cíle lze rozdělit do tří základních rovin:

a) Rovina dramatická

- Hra v roli, výrazové prostředky
- Vědomostí o dramatických aktivitách a divadle

b) Rovina sociální

- Struktura a dynamika skupiny, vztahy ve skupině, kooperace
- Poznávání života, světa, lidí

c) Rovina osobnostní

- Pozornost, vnímání, obrazotvornost, myšlení, komunikace, emoce, vůle
- Schopnosti a příslušné dovednosti – inteligence, tvořivost
- Motivace, zájmy
- Postoje a hodnoty (Machková, 2004)

Jedním z hlavních prostředků dramatické výchovy je podle Bláhové navození fiktivní situace, založené na mezilidské interakci, kde je nutné rolových a simulačních her k aktivnímu poznávání světa, společnosti a sebe samého. Dále dramatická výchova naplňuje

také dílčí cíle, které jsou ideální a maximální. Nejde tedy o jejich plnění v rámci dramatické výchovy, ale je třeba se jim přibližovat v každodenní práci. Volit správné metody a práci tak z hlediska naplnění cílů hodnotit. (Bláhová, 1996)

Dílčí cíle:

- orientace v prostoru kolem sebe a v okolním světě
- jasné vyjadřování myšlenek a bez obav vyjadřovat své názory, schopnost poznat sám sebe
- respektovat druhé a být schopen se na ně v případě potřeby spolehnout
- poznávání základních mravních hodnot, učení se v nich rozhodovat zcela samostatně
- kritické myšlení
- ochota pomáhat druhým a rozvoj empatie
- učit se zodpovědnosti
- rozvoj spolupráce
- obohacení výrazových prostředků
- umění dokončit společné dílo

1.2 PRODUKT A PROCES DRAMATICKÉ VÝCHOVY

Procesem dramatické výchovy se rozumí prostředky, díky kterým dochází k naplňování pedagogických cílů a formování osobnosti dítěte. Jako pomůcky mohou sloužit různá cvičení a hry. Během procesu dochází k přípravě dítěte na veřejná vystupování a výbavě dítěte schopnostmi potřebnými pro divadelní tvorbu. Produkt je konečný výsledek, tedy inscenace jako taková. Aby bylo možné s dětmi vystupovat, je třeba, aby nedocházelo k deformaci dětského projevu, tak, že by mělo dítě na jevišti tendence se předvádět, nebo mělo naopak příliš velký ostych, který by mu bránil ve vystupování před lidmi.

Cesta k inscenaci dramatické výchovy s dětmi v předškolním věku se liší od běžného způsobu práce v divadle. S dětmi je sice také možné divadelní vystoupení „nacvičit“, ale u takových představení může divák cítit nepřirozenost a vyumělkovanou naučenost jednotlivých scén. Tímto způsobem může sice pedagog docílit perfektního vystoupení, ale pro dítě nemá tako nacvičené představení žádný přínos. Herecké dovednosti dětí se velmi

odlišují od herectví jakožto umění, se kterým se setkáváme v divadlech. Pro dítě je příprava na inscenaci a také inscenace samotná hrou. Až s přibývajícím věkem dochází k vědomému stylizování a formování role. Pedagog, který se tak rozhodne s dětmi tvořit divadelní představení, nemůže vést proces vedoucí k inscenaci podle předem připravené detailní koncepce, ale musí dětem nabízet podněty navazující na již vzniklé a takové, které budou dítě motivovat pro účast na nich a na hned v prvním dojmu dítě zaujmou. Díky tomu zůstane dětské představení přirozené a neochuzené o spontaneitu. Děti totiž nemají osvojené herecké techniky a neovládají svůj pohyb tak, jako dospělí. V dětství je teprve rozvíjeno svalstvo a koordinace těla. K přirozenému dětskému projevu dochází v případě, že dítě jedná samo za sebe. Děti neumí být umělé tak, aby to na nich nebylo možné poznat.

V dětských divadlech je nutné spojit působení postavy s pedagogickým hlediskem. Výběr dětí pro určité role nespočívá v dovednostech dítěte, ale v pozici hráče a jeho vývojových potřebách. Kdo postavu ztvární nejlépe, vyplývá většinou ze situace. Proto se může také stát, že jsou některé role obsazovány více dětmi – více dětí najednou hraje jednu postavu. Tato možnost je také praktická v tom, že když dítě náhle onemocní, pro skupinu to není problém.

Pedagogové často volí neformální vystoupení, která neutvářejí ani u diváků ani u herců představu regulérního divadla. Taková představení jsou určena pro menší skupiny jako rodiče, spolužáky, sousední třídu apod. Vzhledem k absenci typického divadelního prostoru bývají časté nástupy z diváckého prostoru a převlékání se odehrává přímo na scéně. Pro neformální představení je důležitá blízkost diváků pro propojení dětských herců a diváků v jeden celek. Vedle sounáležitosti s publikem jsou také důležité aspekty jako viditelnost a slyšitelnost dětských projevů.

Volba tématu představení by měla být odvozena od vyspělosti dětí ve skupině. Obsah práce má být volen tak, aby docházelo k rozvoji jedinců. (Machková, 2004)

1.3 PRINCIPY DRAMATICKÉ VÝCHOVY

Dramatická výchova využívá různé principy. V této podkapitole se nachází principy z oblasti předškolního vzdělávání.

1.3.1 PRINCIP AKTIVITY, PROŽITKU A ZKUŠENOSTI

Být aktivní znamená, být schopen projevit svůj názor, mít vliv na své okolí a kontrolovat a měnit situace vzniklé kolem člověka. Člověk by měl být aktivní nejen v myšlení, ale také pohybově. Proto je dobré věci nejen probírat, ale dělat je. Prožitek je subjektivní zažívání

individuálního vnitřního života. Člověk prožívá neustále, ať už koná nějakou aktivitu, nebo je v klidu a odpočívá. Když je uměle utvořena situace, při které je přítomno více jedinců, všechny jejich smysly jsou stejně zapojeny. Lze předpokládat, že prožitky všech dětí budou podobné. Nelze ale zaručit, že všechny děti prožívají onu situaci stejně. Prožitky se totiž vztahují k předchozím zkušenostem dítěte a jeho momentální duševní a fyzické kondici.

Když dítě dospěje k nějaké zkušenosti vlastní aktivitou a prožitkem, znamená to, že je zkušenost několikanásobně intenzivnější, než kdyby bylo dítě o skutečnosti pouze poučeno.

1.3.2 PRINCIP HRY

Princip hry je v mateřské škole ten nejdůležitější, dítě se díky hře nejen samo realizuje, ale také se učí. Hra a dramatická výchova jsou velmi úzce spjaty. Pomocí hry se učitelka lépe přiblíží dětem, jsou-li všichni v nějaké roli, děti přijímají učitelku snáze jako sobě rovnou. Proto je téměř každá spontánní hra vymyšlená dětmi možností pro učitelku, jak se snadněji dostat mezi děti a vzdělávat je.

Aby mohly být dramatické hry opravdovou hrou pro děti, musí dodržovat zásady, které lze nalézt ve spontánní dětské hře. Jsou jimi: **zásada dobrovolné účasti ve hře**, dítě si může vybrat mezi možnostmi do hry se zapojit, hru pouze pozorovat, nebo se do hry nezapojit vůbec. Jakmile by došlo k tomu, že by učitelka některé z dětí do hry nutila, dítě okamžitě ztratí zájem a hra jako vzdělávací prostředek okamžitě ztrácí smysl. Svoboda volby je pro děti v předškolním věku základem efektivního učení. Jako další je **zásada**, která dětem nepřináší žádný prospěch či výhodu, ale slouží dětem jako zdroj **potěšení**. Tato hra nebude mít určitý cíl, hra bude ve znamení radosti a rozkoše, kterou přináší běžná hra. Aby byla hra využitelná pro naplňování vzdělávacích cílů, je důležité, aby dětem přinesla prožitek a zkušenost. *„Ale díky tomu, že pro dítě by stále měla zůstat aktivitou svobodnou a subjektivně neprospěšnou, je učení založené na hře jedním z nejobtížnějších.“* (Svobodová, Švejdová 2011, s. 50). Každá hra by měla mít svůj vyčleněný **čas a prostor**. Ve hrách navržených učitelkou se nachází **zásada pravidel a hry na „jako“**. U těchto her je velká pravděpodobnost, že jí děti budou vnímat jako spontánní, ačkoliv se bude jednat o řízenou hru.

Aby byla učitelka schopna namotivovat děti tak, aby nemusela hru nařít, nebo do ní děti nutit a děti se do hry zapojily, je možnost využít teorii her francouzského filozofa R. Cailloise. Tento filozof rozlišuje ve hře čtyři základní motivace, které lze vzájemně propojovat. Díky těmto teoriím lze snadněji namotivovat děti k zapojení se do aktivity. Jsou

to *alea* (náhoda), kdy nemá hráč na výsledek vliv. Motivací může být i *agón* (zápas), dítě chce být lepší, než soupeř, chce ho porazit. Dále je to *ilinx* (závrať). Zde slouží jako motivace možnost na chvíli ztratit stabilitu (houpačky, kolotoče...). V poslední řadě jsou *mimikry* (nápodoby), motivací u této teorie je touha proměnit se na okamžik v někoho, něco jiného. Děti si mohou vyzkoušet různé role.

Z této motivace čerpá dramatická výchova, kde jsou role stěžejním východiskem, „*hra na něco je pro předškolní věk typická a dětem přináší kromě uspokojení ze hry ještě mnoho poznatků důležitých pro život. Možnost stát se někým jiným a cítit, co si prožívá v určité situaci, přináší zprostředkovanou zkušenost, rozšiřuje poznatky, utváří morální postoje a sociální dovednosti.*“ (Svobodová, Švejdová 2011, s. 50,51)

1.3.3 PRINCIP HRY V ROLI

Tento princip je u dětí v mateřské škole zcela přirozený. Předškolní děti si pomocí této hry zobrazují různé situace, ve kterých se mohou realizovat. Eva Machková (2007) ve své knize píše, že základním mechanismem učení v dramatické výchově je právě hra v roli. Připomíná souvislost se symbolickou hrou vymezenou Piagetem, která je charakteristická pro předškolní věk dětí.

Hra v roli může být užita jako jakýsi ochranný mechanismus, kdy dítě navodí nějakou situaci, ve které si „nanečisto“ prožije to, co by se mohlo stát v reálné situaci. Hra v roli není v dramatické výchově přítomna vždy, i přesto že je jedním z hlavních principů. V některých případech je potřeba, aby bylo dítě samo za sebe a představilo ostatním svou osobu. Tento princip je současně i metodou dramatické výchovy. A protože je to metoda zcela přirozená, nebrání dítěti v jeho tvořivosti a fikci.

1.3.4 PRINCIP TVOŘIVOSTI A FIKCE

Pro tento princip je důležité, aby učitelka přijímala nápady dětí a podněcovala je. Děti by měly nacházet více než jedno řešení problému, hledat možnosti a variace. Učitelka by měla vést děti k dokončení práce, na konci aktivity vše shrnout a navést děti k tomu, aby věděly, proč danou aktivitu vykonávaly. Zásadou je přirozená tvořivost učitelky, příliš tvořivá? učitelka by mohla omezovat tvořivost za účelem naplnění cíle, který si předem určila. Ideální je tak kombinace empatické učitelky se schopností naslouchat dětem, podněcovat jejich tvořivé nápady a aplikovat je do svých pedagogických záměrů. V takovém případě dochází k plnému rozvoji dětské tvořivosti.

Pojmy fikce, imaginace, fantazie a iluze neodmyslitelně patří k vnímání světa očima předškolního dítěte. V tomto období je dětská fantazie na vrcholu a pro dítě už nikdy nebude tak snadné představit si, že je někým jiným. Také fikce má funkci obraného mechanismu. Při řešení problémů učitelka nezmiňuje konkrétní situaci, ale vymyslí situaci fiktivní, ve které se děti vžijí do emocí těch, kterých se situace týká, aniž by se kdokoliv cítil ponížene nebo nepříjemně. Děti tak dojdou k závěru, v případě že se daná situace přihodí jim, nebylo by jim příjemné, kdyby se staly středem posměchu.

1.3.5 PRINCIP PARTNERSTVÍ

Základem každého harmonického partnerského vztahu je vzájemný respekt, empatie, spolupráce a vzájemná pomoc. Je to vztah, ve kterém lze pozorovat znaky prosociálního chování, jako efektivní komunikace a rovnocennost. Vztah partnerství je v mateřské škole nesmírně důležitý. Slouží k navození atmosféry, ve které se budou cítit dobře jak učitelky, tak i děti, nebude docházet k vzájemnému ubližování mezi dětmi. Děti se respektují navzájem a pomáhají si. Bez toho principu by dramatická výchova nefungovala. V mateřské škole je nutné, aby tento princip působil na děti v průběhu celého dne.

1.3.6 PRINCIP OBJEVŮ, ZKOUMÁNÍ, EXPERIMENTACE, IMPROVIZACE

Objevování nových věcí je pro děti velice atraktivní záležitost, společně s experimentováním mají za výsledek cílevědomost dětí. Zkoumání je pro učitelku cesta ke vzdělávání dítěte, mezitím co dítě považuje zkoumání za hru. Děti si pomocí různých experimentů mohou vyzkoušet různé cesty řešení problémů. Učitelka opět může navodit fiktivní situaci, která pomůže dětem k rozvoji empatie a utvoření představy, jak se zachovat v reálné situaci. Ve slovníku cizích slov můžeme najít definici experimentu, či pokusu v tomto znění: *cílevědomá lidská činnost spočívající v realizaci předem daných podmínek a sledování důsledků*. Díky tomuto chápání významu slov je možné říci, že každá aktivita v rámci dramatické výchovy je vlastně jakýmsi experimentem. Dopředu nikdy nelze určit, jak může činnost prováděná dětmi dopadnout, jaký bude výsledek. V rámci dramatických celků je možné provádět spoustu různých experimentů, které na první pohled nemusí s dramatickou výchovou souviset. Tyto experimenty napomáhají k hlubšímu proniknutí do problematiky, jež byla dramatickou výchovou nabídnuta. Jako nástroj zkoumání lze využít improvizaci, která je jedním z metodických základů dramatické výchovy. Tato metoda nabízí dva úhly pohledu: **improvizace dětí bez přípravy**: dětem je zadána situace, ve které se mají nějak zachovat, není jim ale poskytnuta žádná rada. Děti hledají možnosti, jak se v situaci

zachovat. Druhý úhel pohledu je **pedagogická improvizace učitelky bez přípravy**. Tato improvizace je pro učitelku velmi obtížná, ale měla by jí ovládat každá učitelka. Při práci s dětmi se často stává, že se naplánovaná činnost vyvine úplně jinak, než původně měla. Proto by učitelka měla být vždy schopná navázat a v aktivitě pokračovat. Taková situace ale může nastat kdykoliv během dne, ne pouze při plánovaných aktivitách. „*Významným znakem pedagogické improvizace je cílevědomost a schopnost využít a upravit si nápady dětí tak, aby posloužily posunu k cíli, který si učitelka vytyčila, někdy lze využít podněty, které jsou zdánlivě v rozporu s tím, co chceme děti naučit.*“ (Svobodová, Švejdrová 2011, s. 57)

1.3.7 PRINCIP PSYCHOSOMATICKÉ JEDNOTY A EMPATIE

Psychosomatická jednota je schopnost vnímat prožitky a jednat v souladu s nimi. Člověk by se neměl bát sdělovat své pocity ostatním. K tomu je ovšem třeba atmosféra, zajišťující důvěru a respekt. V předškolním věku, kdy by měla být psychosomatická jednota přirozená a samozřejmá, je bohužel často deformována nevhodně zvolenými poznámkami, např.: „Nebreč, to nebolí.“ Dítěti se něco přihodilo a jen ono může vědět, zda ho to bolí, nebo ne. Dospělý by neměl dětem vnucovat pocity, které si myslí, že jsou pro danou situaci vhodné. Dospělí často vnímají některé reakce dětí na vzniklou situaci jako vyhrcoené a přehnané, a tak se je snaží přesvědčit o tom, že situace tak vážná není, ale jakmile se do podobné situace dostane právě dospělý, chová se stejně jako to dítě, ne-li hůř. Ale v tomto případě je podle něj reakce na místě. Projev empatie a respektu jsou jedny ze základních požadavků na pedagoga, aby došlo k zachování psychosomatické jednoty. Jsou to rovněž požadavky pro správné fungování principů dramatické výchovy. (Svobodová, Švejdrová 2011)

1.4 METODY DRAMATICKÉ VÝCHOVY

Volbou metody určuje pedagog způsob, jakým dojde k cíli. Protože je metoda vychází z určeného cíle, řídí se její volba množstvím kritérií. Metoda, stejně jako cíl, by měla dbát na potřeby žáků, jejich zkušenosti, vývoj a zájmy. Metoda by měla být volena tak, aby bylo možné dojít k určenému cíli a plnění obsahu učiva. (Machková E. 2004)

„*Metoda je cesta, která nás vede k cíli. Je to činnost pedagoga a dětí, která by nám měla pomoci prozkoumat, ujasnit a vysvětlit některé skutečnosti tak, abychom se posunuli kousek dál k vytyčenému cíli nebo cílům. Metodu vnímáme jako cestu dlouhou a širokou, již lze různě variovat a modifikovat.*“ (Svobodová, Švejdrová 2011, s. 69)

Valenta píše, že: „Metoda výchovy a vyučování je určitý způsob činnosti, kterým žáci zpracovávají v průběhu výchovné akce určité učivo tak, že u nich nastává učení a z něj vyplývající osvojení učiva; spojitě s tím tvoří jev „metoda“ též způsob činnosti učitele, kterým je žákova činnost, resp. jeho učení řízena(o), přičemž činnosti žáka i učitele tvoří společný celek, jímž je naplňován výchovný a vzdělávací cíl.“ (Valenta, J. 1997, s. 32)

Výběr těchto metod je zvolen díky své vhodnosti využití v mateřské škole. Tyto metody vybrala Švejdová na základě své dlouholeté praxe v práci s dětmi.

Jednou ze základních metod dramatické výchovy je **hra v roli**. To je postup, při kterém se člověk sám stává někým nebo něčím jiným. V roli je možné představovat jiné osoby, tvory, nebo věci, dokonce i přírodní a jiné abstrakce. Díky této metodě si dítě může vyzkoušet vidět svět jinak než skrze své vlastní zkušenosti. Hra je ale vždy antropomorfní, role je totiž odrazem člověka, jeho chováním a nahlížením na svět. Hru v roli provádí hráč nejen tělem, ale celým psychosomatickým aparátem. Základem hry je nějaká vnitřní představa, kterou si hráč vytvoří. Pokud je dítě ochotné roli přijmout, odrazí se v provedení jak charakter zvolené osoby, tak osobnost hrajícího dítěte. Role, které jsou dětem méně známé, jsou pro děti snazší ztvárnit, tyto role totiž mají většinou jen pár charakterních rysů, kdežto ty role, které jsou dětem blízké, mají rysů mnohem více, a pro dítě je složitější zvolit právě ty, které postavu charakterizují nejlépe. Hra v roli se dělí do tří základních typů:

- simulace – hráč je v dané fiktivní roli sám sebou
- alterace – hráč přebírá schématickou roli, role má určené povolání, sociální postavení, ale roli hraje tak, jak by se v dané situaci choval on
- charakterizace – je nejbližší herectví, role je vybavena individuálními vlastnostmi, má určené jasné rysy chování.

Další elementární metodou je **improvizace**. Je to jednání, kterému nepředchází žádná příprava, ani domluva, jak by měla role vypadat. Improvizace reaguje na jednání druhých, a tak tvoří a rozvíjí děj, ale může být také založena na existujícím příběhu. Další metoda je **práce s rekvizitou**, kdy dítě zachází s nějakým konkrétním předmětem, který má určitou funkci. Předmět nemusí mít konkrétní podobu toho, co má představovat, jedná se tedy o zástupnou rekvizitu. To znamená, že se jedná o předmět, který je použit jako něco jiného. Zde pak plní hlavní roli fantazie a představivost jak herce, tak i diváka. Hra s rekvizitou slouží k tomu, aby si hráč představil, jak se s daným předmětem zachází a předvedení

činnosti se tak stává mnohem jednodušší. Dále je jednou ze základních metod **pantomima**, tedy hra role bez verbálního doprovodu. (Machková E. 2004)

V MŠ dobře uplatnitelná je také **narativní pantomima**, spočívající ve spojení vyprávěného příběhu spolu s pantomimickým vyjádřením vyprávěného děje. Tato technika vychází ze spontánní hry dítěte. Umožňuje dětem hlubší prožitek a tím pádem lépe si zapamatovat děj příběhu. Vybraný text k této metodě by měl obsahovat akci a dostatek situací, které budou děti zobrazovat. Pod narativní pantomimu lze zahrnout **simultánní pantomimickou ilustraci**, která je velmi efektivní a často používaná v předškolním věku. Je to pohybový doprovod používaný k říkankám, básničkám a písničkám. Tato technika napomáhá k zapamatování si textů a slouží jako mnemotechnická pomůcka. Taková pantomimická ilustrace může mít podobu improvizace, nebo fixovaného textu. Děti si také mohou tvar pantomimické ilustrace vymyslet samy. Metodu **štronzo** může učitelka využít, aby udržela děti v klidu, je-li to potřeba. Metoda spočívá v tom, že se děti naučí ovládat vlastní tělo. Při zaznění slova štronzo se děti musejí okamžitě zastavit a „zamrznou“ v té poloze, ve které se zastavily. Metodu štronzo je možné zapojit do různých her, učitelka si také může vymyslet vlastní slova, či formule. Se štronzem se také pracuje v metodě **oživlé štronzo**. Děti odehrávají děj příběhu, při pokynu štronzo se děti zastaví a přemýšlejí o situaci, ve které zůstaly stát, po pokynu, aby se zase rozhýbaly, vyprávějí o tom, co by se mohlo dít dál. Štronzo zde napomáhá k ujasnění si, co teď děti prožívají. Podobnou metodou je **živý obraz**. Metoda živého obrazu může stejně jako oživlého štronza začít hraným dějem, ale také tím, že se rovnou seskládá „obraz“ pomocí zadání. Zde se také uplatňuje metoda narativní pantomimy. Metoda také založená na pohybu je metoda **zrcadla**. Zrcadla mohou být celotělová, nebo jen obličejová. Často jsou prováděna tak, že předvádí jeden a ostatní pohyby opakuje, nebo je možnost rozdělit děti do dvojic. Zrcadlí se pohyby rukama, nohama, celým tělem, pohyby rychlé, nebo pomalé, ale vždycky takové, aby je ten druhý měl šanci co nejpřesněji napodobit.

Dalšími metodami jsou **asociační kruh**, kdy děti přidávají svou myšlenku k nějakému určenému slovu, nebo předmětu. Tyto myšlenky mají většinou logiku jen pro samo dítě, protože má určené slovo spojené s nějakou zkušeností a zážitkem, který bude u každého jiný. **Diskuse** zde je důležité mít předem připravené otázky, aby byla učitelka schopná nasměrovat děti tam, kam potřebuje. Metoda diskuze často pomáhá dojít k závěru aktivity, jindy zase aktivitu začíná a pomáhá dětem se do ní vcítit. Veškeré odpovědi, i ty chybné, může učitelka

využít k mravním ponaučením, nebo možnosti zahrát si situaci, která byla odpovědí nabídnuta.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

2 INSCENAČNÍ PROCES S DĚTMI V MŠ

Praktická část této práce je věnována popisu inscenační práce s heterogenní skupinou dětí v MŠ. Pro konkrétní zpracování a realizaci byla vybrána pohádka s principem opakování, který malým dětem napomáhá lépe pohádku pochopit, zapamatovat si její děj a následně ji i zahrát jako inscenační tvar. Inspiračním východiskem pro volbu pohádky byla pohádka *Pod Hříbkem* z knihy *Pohádky se zvířátky* od Vladimíra Sutějeva. Tento příběh je jednoduchý a snadno pochopitelný pro děti, ale zároveň je velmi pěkný. Pro vlastní edukační práci v MŠ byl tento příběh rozpracován do dvoutýdenního plánu a jeho fabule byla upravena s ohledem na plnění vytyčených edukačních cílů. Vzhledem k divadelnímu směřování práce bylo důležité, aby se děti pomocí aktivit naučily vžít se do charakteru postavy, lépe ji tak poznaly a pochopily její chování. Záměrem bylo dětem usnadnit ztvárnění postavy ve finální dramatinizaci pohádky.

2.1 CÍL PRAKTICKÉ ČÁSTI

Cílem praktické části této bakalářské práce je představit způsob, jakým je možno vést i tak malé děti, jaké navštěvují mateřskou školu, k inscenačnímu tvaru. Zásadní podmínkou cesty k tomuto cíli je respekt k osobnostem dětí, stupni jejich psychického vývoje a v neposlední řadě k jejich potřebám.

2.2 INFORMACE O MATEŘSKÉ ŠKOLE, KDE BYL PROJEKT REALIZOVÁN

Projekt bakalářské práce byl realizován v mateřské škole Mokřiny. Mateřská škola v Mokřinách je odloučeným pracovištěm mateřské školy Geiplova a spadá pod základní školu ZŠ a MŠ Okružní. V mateřské škole Mokřiny je jedna třída s názvem Rybičky, třída je heterogenní a navštěvují ji děti od 2,5 let do 7 let. Kapacita třídy je 28 dětí. Budova, ve které se mateřská škola nachází, je dvoupodlažní dům, který prošel celkovou rekonstrukcí. Mateřská škola se nachází na okraji vesnice Mokřiny. Díky tomu mají děti bohaté možnosti na vycházky a trávení času v přírodě. Také zahrada mateřské školy je obohacena přírodními prvky a novým zahradním náčiním. V této mateřské škole byla během realizace projektu plněna povinná praxe trvající tři týdny. Mateřská škola má ve svém školním vzdělávacím plánu zařazenou i dramatickou výchovu, což byl důvod výběru této mateřské školy. Děti zde znají některé metody dramatické výchovy, se kterými průběžně pracují. Děti byly taktéž seznámeny s pojmem „dramatika“ a proto pro ně realizace projektu bakalářské práce nebylo náročná. Již na začátku si děti mohly utvořit představu, že se projekt bude týkat hraní divadla.

2.3 FABULE POVÍDKY *POD HŘÍBKEM*

Jedná se o povídku, kde jsou v hlavní roli lesní zvířata. Příběh začíná prací mravence na tvorbě mraveniště, když ho ve chvíli stihne déšť, mravenec hledá, kam se může schovat. Najde malý hřib, pod který se vejde, a tak se rozhodne přečkat déšť pod ním. V tu chvíli přichází motýl, který kvůli mokrým křídům nemůže létat, a tak poprosí mravence, aby se pod hřib mohl schovat s ním. Pod hřibem sice není dostatek místa, ale oba se tam schovají. Poté příběhne malá myš, která taktéž hledá úkryt, zvířata pod hřibem jsou k sobě přitisknutá, ale pustí k sobě ještě myš. Nakonec kolem běží zajíc, kterého honí liška, zajíc prosí o úkryt, ale mravenec si není jistý, zda může zajíci pomoci, vzhledem k tomu, že se původně pod hřib sotva vešel sám. Nakonec zvířata schovají i zajíce, tak že ho liška nenajde. Zvířata nerozumí tomu, jak je možné, že se pod hřib vešla všechna, ale slunce, které vysvitlo, jim důvod prozradí. (*příloha č. 1*)

3 INTEGROVANÝ BLOK POHÁDKA *POD HŘÍBKEM*

Integrovaný blok by navržen tak, aby měl jasně danou konstrukci a cíl, který by měl být naplněn. Konkrétní aktivity byly do integrovaného bloku přidávány postupně v reakci na předchozí vniklé situace. Aktivita, která proběhla, byla reflektována a podle získaných poznatků byly další aktivity navrženy, nebo upraveny tak, aby lépe naplňovaly cíl, který byl předem určený.

Příběh je variabilní a dá se tak realizovat s nejmenšími dětmi, ale také s dětmi předškolními. Integrovaný blok lze využít na začátku školního roku, pro seznámení dětí mezi sebou a s pojmem dramatická výchova, ale také během školního roku při poznávání přírody. Při realizaci integrovaného bloku bylo dbáno na plnění individuálních potřeb každého dítěte a zároveň, aby byl naplněný společný prožitek a práce ve skupině celého kolektivu, který se na realizaci inscenace podílel. Vzdělávací cíle byly plněny pomocí dramatických metod a forem.

Integrovaný blok byl rozdělen do šesti částí. Každá část reprezentovala konkrétní přečtenou dějovou linku v příběhu. Jednotlivé části byly realizovány v jednom až ve dvou dnech. Realizace integrovaného bloku je rozepsána v jednotlivých částech příběhu a jednotlivých činnostech. U každé aktivity je uveden cíl, metoda a pomůcky. Text příběhu byl předcítán po jednotlivých částech, do kterých je rozdělen integrovaný blok.

3.1 CIL INTEGROVANÉHO BLOKU

Hlavním cílem integrovaného bloku bylo probudit v dětech zájem o čtený příběh, seznámení s konkrétní povídkou a postavami v ní, vžití se do charakteru jednotlivých postav a prožití různých situací, se kterými se postavy příběhu setkávají. Cílem bylo také zjistit, jaká cesta k inscenačnímu produktu by byla nejefektivnější a pro děti nejatraktivnější.

3.1.1 REALIZACE PRVNÍ ČÁSTI PŘÍBĚHU – DĚŠŤ

Aktivita „Vítř přifoukl dešťový mrak“

Cíl: Procvičení motoriky mluvidel

Metody: Simultánní pantomimická ilustrace

Pomůcky: -

Tato aktivita byla zaměřena na nácvik správného dýchání a na procvičení mluvidel, která byla součástí čtené části pohádky. Děti se nadechly nosem, na chvíli zadržely dech a pomalu vydechovaly ústy plynulý proud dechu, při kterém vydávaly hlásky napodobující zvuk (symbolizující) foukání větru – „ší, fi, f“. Dále si děti nafoukly tváře, nafukovaly levou stranu, pravou a poté obě dohromady (ústa byla zavřená a jazyk v klidové poloze). Pokračovalo se cvičením s jazykem, kdy pusa představovala mrak a jazyk dešťové kapky, které se pohybovaly uvnitř mraku. Děti pohybovaly jazykem podle pokynů učitelky. Vytvářely jazykem boule v zavřené puse, děti v zavřené puse zatlačily jazykem do pravé i levé tváře, pod nos i směrem k bradě. Kapky (jazyk) zatlačily do levé tváře tak, aby se tvář vyboulila a do druhé tváře. Dotyk ruky na tvář sloužil jako kontrola, zda jazyk opravdu tlačí do tváří. Dále jazykem kroužily po horních i spodních rtech, stále se zavřenými ústy, na jednu a na druhou stranu. Jako předposlední cvik děti se staženými rty vyplázly jazyk (začalo pršet). Dopadající kapky děti znázornily mlaskáním jazyka na tvrdém patře (koníček). Rychlým a pomalým pohybem jazyka měnily intenzitu deště.

Aktivita „Dešťový mrak“

Cíl: Reakce na rychle střídající se pokyny

Metody: Simultánní pantomimická ilustrace

Pomůcky: -

Děti si zahrály na dešť, nejdříve zvedly paže a začaly pěsti – mrak, při pokynu učitelky „dešť“, děti rozevřely dlaně a třepetavým pohybem prstů znázorňovaly kapky padající na zem, zároveň pohybovaly pažemi směrem dolů, až se prsty dotýkaly koberce, na který následně jemným poklepáváním prstů bubnovaly, jako když kapky deště dopadají na zem. Děti reagovaly pohyby rukou a dlaní na pokyny a předváděly – mrak/dešť, které se střídaly.

Aktivita „Kapky“

Cíl: Rozvoj rytmického dělení slov

Metody: Rytmičné cvičení

Pomůcky: -

Při tomto cvičení děti říkaly slova „kap“, „kapy“, „kapičky“ a při jejich vyslovení tleskaly dvěma prsty do rozevřené dlaně tak, aby tleskly na každou slabiku slova (předškolní děti určovaly počet tlesknutí – počet slabik ve slově). V dalším cvičení byl vytleskáván rytmus jednotlivých slov s opakováním a pauzami např. tlesk-tlesk-tlesk-tlesk (kap, kap..), tlesk tlesk – tlesk tlesk (kapy, kapy...), tlesk tlesk tlesk – tlesk tlesk tlesk (kapičky, kapičky...). Děti hádaly, které slovo bylo vytleskáváno. Obměnou této aktivity je hra na ozvučná dřívka, vlašské ořechy, dřevěná vajíčka – učitelka výrazně řekla slovo a děti vyťukávaly rytmus slova – počet slabik.

Aktivita „Řikanka s pohybem“

Cíl: Rozvoj řečových schopností, koordinace pohybů

Metody: Simultánní pantomimická ilustrace

Pomůcky: -

Děti se seznámily s textem básničky a poté i s pohybem.

Kap, kap, kapy, kap,	<i>tleskání dvěma prsty o dlaň v rytmu slov</i>
prší, prší, to je vody.	<i>paže jsou vzpažené, prsty kmitají, paže se pohybují směrem dolů</i>
Nebojme se nepohody,	<i>náznak záporu pohybem rukou</i>
pod hřibem se schováme,	<i>paže jsou sepjaty nad hlavou</i>
na sluníčko počkáme.	<i>krouživým pohybem paží naznačují kruh</i>

Aktivita „Kapky deště“

Cíl: Zdokonalení dovednosti orientace v prostoru, vnímání rytmu hry na bubínek

Metody: Hra v roli

Pomůcky: papírová lepící páska, bubínek

Tuto hru děti hrály, aby zdokonalily své dovednosti týkající se orientace v prostoru a vnímání rytmu hry na bubínek. Na koberci byly rozmístěné značky z papírové lepící pásky, děti měly za úkol skákat z jedné značky na druhou podle toho, jak rychlá byla hra na bubínek. Hra na nástroj byla ze začátku pomalá, když již děti zvládaly pohyb, postupně se zrychlovalo tempo hry. Nejříve se ve vymezeném prostoru pohybovaly děti v menších skupinkách, aby se při nácviku lépe orientovaly, a nakonec se do hry zapojily všechny děti, musely také dávat pozor na ostatní děti – vyhýbat se. Děti měly také prostor, aby si hru na bubínek vyzkoušely a zároveň vedly hru.

Aktivita „Louže“

Cíl: Práce podle instrukcí, rozvoj grafomotoriky

Metody: výtvarná metoda – zapouštění barev, kresba

Pomůcky: akvarelové čtvrtky, voda, inkoustové barvy, štětce, foxy, pravítko

V této činnosti si děti vyzkoušely techniku rozpíjení barev. Aktivita probíhala u stolečku a každé z dětí si vytvořilo vlastní obrázek. Jako první děti namočily akvarelovou čtvrtku, tak aby byl celý její povrch mokrý. Pomocí tiskařského inkoustu, který děti kapaly na čtvrtku, se tvořily rozpité skvrny. Po zaschnutí vody a inkoustu, kreslily děti na čtvrtku fixem kruhy symbolizující louže a šikmé, svislé přerušované čáry jako padající kapky.

Doplňkové aktivity k výtvarnému tvoření, práce ve skupině:

Aktivita „Mrak a kapky“

Cíl: Rozvoj orientace na ploše

Metody: Vytváření dovedností

Pomůcky: - lepenkový mrak a kapky

Aktivita byla určena pro menší děti, na magnetické tabuli byl mrak vyrobený z lepenky a magnetických pásků, vedle něj byly lepenkové kapky. Děti dle pokynů plnily úkoly – *Vezmi kapku a dej ji pod mrak, vedle, nad, na, dolů, nahoru.*

Aktivita „Dešťové okno“

Cíl: Rozvoj orientace na ploše

Metody: Vytváření dovedností

Pomůcky: - lepenkové okno s kapkami

Na magnetické tabuli bylo připevněné okno (rozdělené křížem na čtyři části) vystřižené z lepenky. Vedle okna byly kapky různých velikostí, také vystřižené z lepenky. Děti měly za úkol pracovat podle pokynů učitelky. Vkládaly kapky do správné části okna – nahoru, dolů, vlevo, vpravo nebo při zvyšování obtížnosti, nahoru vlevo, vpravo, dolů vlevo, vpravo, vlevo nahoru, dolů, vpravo nahoru, dolů. Tato aktivita byla zaměřena na starší děti, proto dostávaly

také stupňující se pokyny, při kterých vybíraly nejen podle prostorového umístění, ale také podle velikosti kapky, např.: vybíraly, kterou velikost kapky použijí, dle pokynu – *Vezmi malou, střední, největší*. Další stupňování obtížnosti – *vezmi nejmenší kapku a dej jí vlevo nahoru, vezmi největší kapku a dej jí dolů vpravo apod.*

3.1.2 REALIZACE DRUHÉ ČÁSTI PŘÍBĚHU – MRAVENEC

Aktivita „Seznámení s mravencem“

Cíl: rozvoj komunikačních dovedností, sběr informací o mravencích

Metody: Diskuse

Pomůcky: Obrázky a fotografie mravence, plastová figurka mravence

Děti seděly v kruhu, prohlížely si obrázky (kreslené, fotografie) i plastového mravence, popisovaly, jak vypadá. Byl veden rozhovor o tom, zda děti znají příběhy nebo pohádky o mravencích, jaké, jak tam mravenec vypadal, jak se jmenoval apod.

Aktivita „Kde je mravenec?“

Cíl: Rozvoj předmatematických dovedností – usuzování

Metody: Hra s pravidly

Pomůcky: figurka mravence

Děti seděly v kruhu, měly natažené ruce, dlaně v pěst prsty nahoru, jedno dítě mělo v zavřené pěsti schovanou figurku mravence. Jiné dítě – hledač, bylo mimo kruh, nedívalo se, když se mravenec ukryl v dlani. Hledač se vrátil do středu kruhu. Díval se ostatním na ruce i do tváře a snažil se uhodnout, kde je mravenec. Pokud si myslel, že ví, ukázal na dlaň a řekl: *Mravence má v ruce Martínek* aj..., hledač měl tři pokusy, po nich se role měnila, hledač se vrátil do kruhu k ostatním a schovávač šel mimo kruh.

Aktivita „Stavba mraveniště“

Cíl: Rozvoj spolupráce, posílení sounáležitosti skupiny, schopnost pohybové souhry skupiny

Metody: Pohybová hra

Pomůcky: Plastové tyčky různých velikostí, papírové tubusy, ruličky od kuchyňských utěrek, míčky různých materiálů a velikostí, plastové, textilní, drátěnky, vodní nudle z pěnového materiálu, nafukovací míč, masážní ježci, gumové míčky, obruče

Děti utvořily zástup a mírně rozkročily nohy. Měly před sebou i za sebou tolik místa, aby se každé z nich mohlo předklonit. Zástup byl přes celou volnou, herní plochu třídy. Prvnímu dítěti v zástupu byl podán předmět. Rotací těla na jednu stranu, podalo dítě předmět dalšímu dítěti za ním, až se předmět dostal k poslednímu. Poslední dítě pak položilo předmět do obručí vyznačeného prostoru a stavělo tak „mraveniště“. Dítě, stojící poslední, si šlo stoupnout jako první na začátek zástupu. Další předměty si děti podávaly rotací na opačnou stranu, v předklonu, podáním předmětu mezi nohama a poté nad hlavou s napnutými pažemi jednoruč nebo obouruč. Nakonec se pod celým zástupem, mezi rozkročenými nohama dětí podplazila stonožka – dítě, které stálo jako první v zástupu a stouplo si na konec, to se opakovalo tak dlouho, dokud se všechny děti nevystřídaly.

Aktivita „Mravenčí dovádění“

Cíl: Vnímání prostoru celým tělem, vyjádření emocí

Metody: Pantomima, narativní pantomima

Pomůcky: -

Průpravné cvičení – Děti si zkusily předvést jaké to je, když mravenec zvedá těžkou věc, například jehličí, valí těžký kámen, překonává nějakou překážku, překročí malou propast, schovává se v dutině stromu, prolézá malým otvorem, snaží se dostat z pod listu, oklepe se, když na něj spadne obrovská kapka vody, jde po měkkém mechu, v dešti, prodírá se hustou travou, jde proti silnému větru, jde kaluží, v bahně, běží, loudá se apod.

Poté děti předváděly mravence v různých situacích a jak se při nich mravenec může cítit. Dané situace byly nabízeny učitelkou, nebo je zadávaly děti samy, např.: *Mravenec jde lesní cestou a prší, jak se asi cítí, když zmokne a je mu zima, jaké to je, když jde mravenec po louce, vidí kolem sebe květiny, svítí slunce a má radost, mravenec nosí těžké věci na stavbu mraveniště, je to opravdu namáhavé, mravenec zakopl o jehličí a upadl.* apod.

Následně měly děti za úkol vymyslet a předvést gesty, nebo mimikou, jak se mravenec v situacích cítí, co prožívá. Zkouší vyjádřit své pocity, prožívání – je smutný, veselý,

rozzlobený, udivený, zamyšlený... Děti se během aktivity navzájem pozorovaly, hádaly, co dělá, jak se mravenec cítí, poznávaly emoce, vymýšlely, proč se tak asi cítí, co se mohlo stát a zároveň pozorně pozorovaly, aby se v předvádění emocí nebo situací neopakovaly a každé se snažilo předvést svůj výstup i emoci podle sebe.

Aktivita „Řikanka s pohybem“

Cíl: Rozvoj řečových schopností, koordinace pohybů

Metody: Simultánní pantomimická ilustrace

Pomůcky: -

Opakování předchozí části básničky a připojení další sloky.

Cáky, cáky na klobouček,	<i>poklepávání prstů na hlavu</i>
běžel kolem malý brouček.	<i>ukazováček a prostředníček naznačují střídavým pohybem běh</i>
Prší, prší na kopec,	<i>ruce naznačují obrys kopce</i>
je to černý mravenec.	<i>ukazováčky naznačují na hlavě tykadla</i>

3.1.3 REALIZACE TŘETÍ ČÁSTI PŘÍBĚHU – MOTÝL

Aktivita „Motýlí louka“

Cíl: Fantazijní pohyb na reprodukovanou hudbu, vlastní napodobení proměny v motýla

Metody: Pantomima

Pomůcky: Barevné šátky

Dětem byly nabídnuté šátky, šály různých barev, které podle své fantazie dětí proměnily na motýly, květiny, motýlí křídla. Atmosféru louky podbarvila relaxační hudba se zvuky louky (Flower meadow-suite) a děti se pohybovaly podle melodie na louce, měnily sebe nebo šátky na motýly, květiny nebo jiný hmyz.

Aktivita „Hmyzí rozhovory“

Cíl: Aktivní práce s hlasem, nácvik dialogu, reakce na činnost partnera, kooperace

Metody: zástupná řeč, improvizace

Pomůcky: -

Děti byly rozděleny na dvě skupinky – na mravence a na motýly, každé dítě si vymyslelo, jakou řečí by mohl mluvit mravenec, nebo motýl. Poté volně chodily po třídě a navzájem se potkávaly, zdravily a tvořily dvojice. Když se potkaly, začaly si povídat „hmyzí řečí“. Vyprávěly si, co zažily během dne a podobně. Zvuky, které děti vymyslely, byly podobné pískání, cvrdlikání, šuškáni...

Aktivita „Zrcadla“

Cíl: Naučit se vnímat partnera, dokázat neverbálně komunikovat

Metody: Zrcadla

Pomůcky: Obruče, šátky

Při této aktivitě byly děti rozděleny na trojice, jedno z dětí mělo v ruce obruč a představovalo zrcadlo, další dvě děti měly v rukou šátky, jako motýlí křídla, stály naproti sobě a mezi sebou měly obruč – zrcadlo. Jedno z dětí – motýl začalo s improvizovaným pohybem a druhé dítě – odraz v zrcadle, ho co nejpřesněji napodobovalo. Všechny děti ve trojici se postupně vystřídaly ve všech rolích, zrcadlo, motýl, odraz v zrcadle.

Aktivita „Motýlí mihotání“

Cíl: Výroba loutky, její využití při hře, cvičení.

Metody: Pracovní činnosti – výroba rekvizity, dechová cvičení

Pomůcky: žinylkový drátek, tenký snadno tvarovatelný drátek, barevné papíry, raznice s tvarem motýla, nůžky, tavná lepicí pistole.

Raznicí si děti samy nebo s dopomocí vyrazily několik barevných motýlů z papíru, mírně ohnuly křídla těla, tak aby motýl působil plasticky. Nastříhaly žinylku na menší kousky tak, aby z nich vyrobily prstýnky. Proužky žinylek se obtočily okolo prstu s přesahem, poté se sundaly a přesahy se obtočily okolo sebe, vznikly tak kroužky, prstýnky. Na ně se připevnil

asi čtyřmi obtočeními drátek dlouhý deset až patnáct centimetrů. Na střed motýlka, ze spodu, se pomocí tavné pistole přilepil konec drátku. Po nasazení prstýnků se jemným pohybem prstů motýlci rozpohybují.

Motýlci bez ohnutých křídel se rozpohybovali pomocí vydechnutého proudu vzduchu. Motýla držely děti v prstech asi pět až deset centimetrů od úst, nedechli se nosem, a co nejsilněji foukly do motýlka. Při správném provedení, vzlétl motýl do vzduchu.

Aktivita „Básnička s pohybem“

Cíl: Rozvoj řečových schopností, koordinace pohybů

Metody: Simultánní pantomimická ilustrace

Pomůcky: -

Opakování předchozích slok, navázání další slokou

Prší, prší, prší moc.	<i>tleskání – v rytmu básničky</i>
Kdo to prosí o pomoc?	<i>ruce znázorňují prosbu</i>
Motýl mokrá křídla má,	<i>paže jsou uvolněné podél těla, naznačují mokrá křídla</i>
pod hříbkem se schovat dá	<i>paže jsou sepjaty nad hlavou</i>

3.1.4

3.1.5 REALIZACE ČTVRTÉ ČÁSTI PŘÍBĚHU – MYŠ

Aktivita „Na kočku a myš“

Cíl: Rozvoj kooperativních schopností, rozvoj pohybových dovedností

Metody: Hra s pravidly, honička, hra v roli

Pomůcky: -

Jako první byly vybrány dvě děti, jedno bylo kočka a druhé dítě bylo myš. Ostatní děti utvořily kruh, držely se za ruce. Myš stála uvnitř kruhu a kočka číhala vně kruhu. Kočka poté řekla říkanku: „Myšičko myš, pojď ke mně blíž!“ a myš mu odpověděla: „Nepůjdu kocourku, nebo mě sníš!“ Jakmile dokončila myš svou část říkadla, děti tvořící kruh, zvedly spojené ruce nad hlavu, myš vyběhla z kruhu a kočka se jí snažila chytit. Myš se snažila co

nejrychleji oběhnout kruh a vrátit se zpět dovnitř kruhu. Pokud kočka chytila myš, role se vystřídalaly.

Aktivita „Vařila myška kaši“

Cíl: Rozvoj schopnosti soustředit se

Metody: předávaná pantomima, štronzo, živý obraz

Pomůcky: -

Děti tvořily živý obraz podle děje básničky o myšce. Nejdříve se určily role – máma myš, malé myšky a hrnec. Potom děti spolu se mnou říkaly básničku a děti vybrané do rolí postupně přicházely na scénu, předvedly krátký pohyb, ve kterém se zastavily a čekaly na příchod dalšího dítěte. Takto se to opakovalo až do konce textu básničky, jednotlivé role postupně vstupovaly, na konci textu byl vytvořený konečný živý obraz ve štronzu. Tvorba živého obrazu se několikrát zopakovala, aby si děti upevnily text a postupně se střídaly v různých rolích.

Aktivita „Mlsný kocour“

Cíl: Vyjádření emocí, koordinace pohybů s rytmem hudby

Metody: Hra v roli – alterace

Pomůcky: Klobouk s ušima kočky, čelenky s ušima, plyšové čumáky

Tato aktivita byla dramatizací krátkého příběhu o mlsném kocourovi: *Mlsný kocour se vloupal k myškám, aby jim ukradl právě uvařenou voňavou kaši. Byl tak nedočkavý, že kaši snědl ještě horkou. Rozbolelo ho z toho břicho, a tak se šel prospat. Když se myšky probudily, našly na podlaze spícího kocoura. Nejdříve jen nesměle pokukovaly, taky se trochu bály, potom se na kocoura zlobily, ale když viděly, jak ze spaní nařiká, měly radost, že se kocour sám potrestal. Měly z toho legraci, věděly, že je s plným, bolavým břichem nedohoní, tak kolem něj začaly, hopsat a tančit.*

Bylo vybráno jedno z dětí, které hrálo kocoura, ostatní děti byly myši. Děti, které hrály myšky, vařily a míchaly kaši, když měly hotovo, položily hrnec s kaší, aby kaše vychladla. Šly spát s tím, že si kaši sní až ráno na snídani, sedly si zády k hrnci a předváděly spánek, mezi tím se přiblížil kocour a vzal myším hrnec s kaší a jedl jí. Poté šel kocour spát – začala hrát hudba (Edvard Grieg – In the hall of the mountain king). Myši se probouzely a viděly,

co se přihodilo, obcházely kocoura, komentovaly situaci, vyjadřovaly různé emoce, a nakonec začaly kolem kocoura tančit do rytmu a hudby.

Aktivita „Ztracená myš“

Cíl: Rozvoj sluchového vnímání a sluchové diferenciaci, soustředění, posílení zrakové paměti

Metody: Kimova hra

Pomůcky: Velká kartonová krabice

Na začátku aktivity bylo vybráno jedno dítě, ostatní děti seděly na zemi okolo krabice. Vybrané dítě šlo za dveře a mezitím se jedno z dětí ve třídě schovalo pod krabici. Dítě za dveřmi se vrátilo do třídy a hledalo, které z dětí je schované.

Aktivita „Básnička s pohybem“

Cíl: Rozvoj řečových schopností, koordinace pohybů

Metody: Simultánní pantomimická ilustrace

Pomůcky: -

Opakování předchozích slok, navázání novou slokou.

Myška běží přes pole,	<i>poklus na místě</i>
cupi, cupi, cup.	<i>pleskání dlaněmi o stehna</i>
Běží rychle po cestě,	<i>poklus na místě</i>
až se ježí chlup.	<i>rukama náznak cuchání vlasů</i>
Kampak asi běží braši?	<i>pohyb rameny, gesto "nevím"</i>
Cítí v hrnci dobrou kaši.	<i>jemné poklepání prstem na nos</i>

3.1.6 REALIZACE PÁTÉ ČÁSTI PŘÍBĚHU – ZAJÍC A LIŠKA

Aktivita „Zaječí závody“

Cíl: Rozvoj vnímání rytmu, podpora skupinové citlivosti, schopnost sladění se se skupinou, reakce na signál

Metody: rytmicko-pohybová hra

Pomůcky: -

Děti seděly v kruhu a pleskaly rukama do stehů (symbolizovaly běh zajíce), při pokynu učitelky „překážka hop“, děti zvedly ruce, při pokynu „zatačka uá“, děti se nakláněly na stranu, když učitelka řekla „diváci“, děti tleskaly. Tempo a rytmus pleskání se různě měnily, podle intenzity běhu závodníků a mezi tím byly různě vkládány pokyny (překážka, zatačka apod.), po slově cíl, závod skončil, děti (zajíci) tleskaly a volaly „sláva, hurá“.

Aktivita „Utíkej zajíčku“

Cíl: Umět zopakovat a dodržovat pravidla, rozvoj spolupráce, taktizování, vnímání prostoru

Metody: Hra s pravidly, honička

Pomůcky: Plyšový zajíc, čelenka s ušima

Děti se rozestoupily po třídě a představovaly stromy v lese. Stromy stály nehybně, ale pozorně sledovaly hru, do které mohly být kdykoli vtaženy. Na jednu stranu lesa si stoupl jedno dítě – zajíc, které drželo v ruce plyšového zajíce, na opačné straně lesa bylo druhé dítě, a to liška, která měla na hlavě čelenku s ušima. Hra začínala ve chvíli, kdy stromy v lese zvolaly: „Utíkej, zajíčku, utíkej, honí tě lišák divokej!“ Zajíc se snažil, běhat po lese mezi stromy tak, aby ho liška nechytla. Dítě zajíc se snažilo taktizovat, měnit směr, obíhat stromy, utíkat před liškou a mělo možnost předat plyšového zajíce do ruky jinému dítěti (jednomu ze stromů), v tu chvíli, kdy předalo plyšového zajíce, se samo stalo stromem a nehybně stálo. Dítě, které bylo strom a mělo v ruce plyšového zajíce, se stalo zajícem a utíkalo dál před liškou. Jakmile liška chytla zajíce, role se měnily.

Aktivita „Noční lovení“

Cíl: vnímání prostoru, rozvoj hmatových schopností

Metody: Smyslové cvičení

Pomůcky: Lano, míček, dřevěná kostka, plyšový zajíc, tužka, papírová krabička, lžička, šiška, zvoneček, šátek nebo textilní čelenka.

Děti, zajíci, seděly tiše okolo volného prostoru uprostřed třídy. V prostoru byla z lana vytvořena klikatá, různě zatočená dráha, podél lana byly různě umístěné předměty, na konci lanové dráhy byl zvoneček. Dítěti lišce se zavázaly oči šátkem. Liška se ve vzporu klečmo připravila na začátek dráhy a na lano si položila jednu ruku. Poté měla liška za úkol dojít pomocí hmatu, podél lana k cíli, kde zazvonila na zvonek, v tu chvíli liška došla domů, sundala si šátek. Cestou domů narazila na předměty, které poznávala pomocí hmatu a pojmenovávala je. Každé další lišce se změnil tvar a směr dráhy a vyměnily se předměty nebo se přehodilo jejich pořadí.

Aktivita „Básnička s pohybem“

Cíl: Rozvoj řečových schopností, koordinace pohybů

Metody: Simultánní pantomimická ilustrace

Pomůcky: -

Přidání poslední sloky k básničce.

Liška honí zajíčka,	<i>pažemi naznačit pohyb jako při běhu</i>
je v něm duše maličká.	<i>dvěma prsty ukázat míru - malý</i>
Utíkej, a nebuď sám,	<i>rukou naznačit pohyb, aby zajíc utekl</i>
pod hříbek skoč rychle k nám.	<i>oběma rukama naznačit přivítání</i>
Zajíc sedí, těžce dýchá,	<i>rozhlížet se kolem sebe</i>
Liška jinam zas pospíchá.	<i>přiložením ruky na čelo naznačit sledování v dálce</i>
A jak končí pohádka?	<i>pohyb rameny - gesto "nevím"</i>
Nezmokla nám zvířátka?	<i>přiložit palec a ukazováček na bradu, naznačit přemýšlení</i>

3.1.7 REALIZACE ŠESTÉ ČÁSTI PŘÍBĚHU – A JAK KONČÍ POHÁDKA

Aktivita „Obrázkové vyprávění“

Cíl: Rozvoj řečových schopností, rozvoj paměti

Metody: Práce s loutkou, vyprávění, improvizace

Pomůcky: Obrázky s dějovým vyobrazením příběhu

Děti pomocí obrázků na magnetické tabuli převyprávěly pohádku o dešti, hříbku a zvířátkách. Pak si sundaly obrázky z magnetické tabule a hrály příběh s obrázky, které jim sloužily jako plošné loutky. Děti se v rolích střídaly. Při této aktivitě byla také důležitá role vypravěče, příběh tak dostával další rozměr. Tuto hru si děti řídily samy, včetně vypravování příběhu. Učitelka do hry vstupovala pouze v případě, když byla potřeba dopomoci.

Aktivita „Pod hříbkem“ aneb Hrajeme divadlo!

Cíl: Rozvoj spolupráce, schopnost soustředění

Metody: Hra v roli – alterace

Pomůcky: Čelenky s tykadly a ušima, šátky, plyšové uši a čumáky, hřib z obruče a látky, třepetáčky z igelitových sáčků, žlutá obruč

Děti si samy přichystaly dekorace a drobné kostýmní znaky. Rozdělily si role tak, aby si v pohádce zahrálo co nejvíce dětí. Všechny možné role v pohádce – mrak, slunce, hřib, mravenec, motýl, myška, zajíc, liška, vypravěč. Zbylé děti byly diváky. Poté děti začaly hrát pohádku, tak jak vypravěč vyprávěl a jak si pohádku pamatoval. Diváci a postavy z pohádky se vystřídaly.

Aktivita „Básnička“

Cíl: Rozvoj řečových schopností, koordinace pohybů

Metody: produkční metoda

Pomůcky: -

Básnička ke konci pohádky, navazuje na celou předchozí básničku, tentokrát bez pohybového doprovodu.

**Pod hříbek se všichni vešli,
Na kopci se spolu sešli.
A co bylo nakonec?
Zazvonili na Zvonec.**

REFLEXE INTEGROVANÉHO BLOKU

S průběhem integrovaného bloku jsem byla spokojená. Do aktivit se zapojovaly všechny děti. Navržené aktivity probíhaly, tak jak měly, děti spolupracovaly se mnou i s ostatními. Některé činnosti se prováděly dvakrát, aby děti plně porozuměly zadání, po zopakování těchto činností už bylo všem jasné, co mají dělat. Aktivita *Hrajeme divadlo!* zakončovala celý integrovaný blok, ale nejednalo se o inscenaci jako takovou, hranou publiku. Publikum bylo tvořeno dětmi. Tudíž se jednalo také o aktivitu připravující děti na divadelní představení před opravdovými diváky.

4 ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo nalézt takovou cestu k divadelnímu tvaru, která by byla pro děti hravá a zábavná, ale zároveň by byla efektivní při tvorbě inscenace. Dětem měla ulehčit vcítění se do každé z postav a vžít se do příběhu. Děti si procházely příběhem postupně. Příběh byl rozpracován do integrovaného bloku, který měl každý den až dva jiné téma, podle motivů příběhu, se kterým se pracovalo. Aktivity v integrovaném bloku byly připravovány v reakci na vzniklé situace a aktuální psychickou i fyzickou kondici dětí. Z příběhu byl každý den přečtený pouze ten úryvek, který souvisel s tématem integrovaného bloku na konkrétní den. Následující den byl příběh zrekapitulován a pokračovalo se ve čtení. Variantu pedagogické práce, kde jsou využity dramatické metody a techniky, jsem zvolila za účelem snazšího pochopení příběhu a usnadnění sehrání závěrečné inscenace. Všechny aktivity, které byly v integrovaném bloku obsaženy, prováděly všechny děti se zájmem a nadšením, vždy se do nich zapojily. Pomocí aktivit se většině dětí opravdu podařilo vžít se do pocitů postav a do situací, které příběh nabízel.

Na konci integrovaného bloku měly děti za úkol zahrát pohádku, tak že si každý mohl zvolit jakou roli chce hrát. Příběh byl hraný za doprovodu vyprávěného textu vypravěčem. Některé děti měly problém s tím, kdy přesně mají nastoupit. Proto byl text vyprávěn tak, že bylo dítě na scénu v podstatě přivoláno. Po této úpravě již každý věděl, kdy včas nastoupit. Další problém, který nastal byl v místě, kdy vypravěč přestal vyprávět a na řadu mělo přijít dítě se svým textem, kdy prosí, aby se mohlo také ukrýt před deštěm. Děti většinou zapoměly, co mají říkat.

Díky takto vzniklé situaci jsem zjistila, že cesta byla sice zvolena správně, ale podoba inscenace by zasloužila jisté změny. Kdyby si děti příběh v té stejné roli měly možnost přehrát vícekrát, lépe by si zapamatovaly text i příchod na scénu. Já jsem měla ale takový záměr, aby si každé dítě mělo možnost vystřídat se ve všech rolích, o které má zájem.

Varianta, která by dětem mohla interpretaci příběhu mnohem lépe usnadnit, by byla ta, kdy by se představení z určité části skládalo z aktivit, které si již děti měly možnost vyzkoušet a do příběhu také zapadají. Představení by tak nemělo formu „klasického“ divadelního vystoupení, ale bylo by více založeno na hře. V takovém případě by se v inscenaci odehrálo to, co se objevovalo v příběhu a zároveň by děti věděly, co mají dělat.

5 BIBLIOGRAFIE

AMIROVÁ, Alžběta, Michaela FIEDLEROVÁ a Andrea REJCHRTOVÁ. *Metody a aktivity dramatické výchovy v předškolním vzdělávání*. Praha: Raabe, [2019]. Komplexní metodiky jednotlivých oblastí předškolního vzdělávání. ISBN 978-80-7496-430-5.

BLÁHOVÁ, Krista. *Uvedení do systému školní dramatiky: dramatická výchova pro učitele obecné, základní a národní školy*. Praha: IPOS – Informační a poradenské středisko pro místní kulturu, 1996. ISBN 80-7068-070-9.

MACHKOVÁ, Eva, ed. *Projekty dramatické výchovy pro mladší školní věk*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0374-2.

MACHKOVÁ, Eva. *Úvod do studia dramatické výchovy*. 3., aktualizované vydání. Praha: Národní informační a poradenské středisko pro kulturu, 2018. ISBN 978-80-7068-317-0.

MACHKOVÁ, Eva. *Jak se učí dramatická výchova: didaktika dramatické výchovy*. Praha: Akademie múzických umění, Divadelní fakulta, Katedra výchovné dramatiky, 2004. ISBN 80-7331-021-x.

PALARČÍKOVÁ, Alena. *Tygr v oku, aneb, O tvorbě inscenace s dětmi a mládeží*. Praha: Sdružení pro tvořivou dramaturgii, 2001. ISBN 80-901660-5-9.
SVOBODOVÁ, Eva a Hana ŠVEJDOVÁ. *Metody dramatické výchovy v mateřské škole*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0020-8.

VALENTA, Josef. *Metody a techniky dramatické výchovy*. Praha: Grada, 2008. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1865-1.

PŘÍLOHY

Příloha č. 1 – fabule

Jednoho rána v lese začaly kapky deště ťukat na listy stromů. Nejdřív to bylo jen občasné ťuk, ťuk, které se začalo měnit na kapy kap a než se les nadál začal pořádný slejvák, lijavec. Foukal silný vítr, a tak kapky smáčely všechno co bylo kolem. Některé kapky byly malé a některé tak obrovské, že v hlíně začaly tvořit malé potůčky vody, které s sebou braly větvičky a jehličí. Dokonce i hromadu jehličí, kterou si mravenec připravil na to, že přinese na opravu mraveniště. Už měl skoro všechno potřebné připravené, když mu to v jedné chvíli spláchl déšť a všechno odnesl. Déšť byl větší, hustější až byl natolik silný a prudký, že se mravenec začal rozhlížet, kam by se schoval, utíkal a krčil se před deštěm, protože kdyby na něj spadla některá z těch velkých kapek, mohlo by se stát neštěstí. Kampak se jen schovat? Do mraveniště to nestihne, to by byl celý mokrá. Tak se mravenec pozorně rozhlédl kolem sebe a všiml si malinkého hříbku na kraji louky. Rychle utíkal, aby se schoval pod klobouček. Teď už je mravenec schovaný a stačí jen počkat, až přestane pršet.

Za loukou na květu pampelišky seděl motýl a obdivoval svá krásně velká křídla, říkal si, jaká je škoda, že je nikdo nevidí, měl by je ukázat těm kteří půjdou kolem, nebo lépe, úplně všem. Když takhle přemýšlel, komu všemu by se jeho křídla mohla líbit, začal se blížit dešťový mrak. Skoro celá louka už byla také mokrá, ale motýl stále myslel jen na svá křídla. V tu chvíli jedna z kapek přistála přímo před motýlem. Plesk! Motýl se sice lekl, ale okamžitě si všiml, že je v kapce jeho odraz a že je motýl vlastně krásný úplně celý. Byl do sebe natolik zahleděný, že si nevšiml lijáku, který se blížil. A co se nestalo, déšť dočista zmáčel motýlovi křídla. Ale co teď? Když nemůže létat? Popadl nohy na ramena a rychle pelášil přes louku a hledal, kam se schová. Když už byl na kraji louky, uviděl hříbek. Celý mokrá k němu přilezl: „Mravenče, mravenečku, pusť mne pod hříbek, promokl jsem a nemohu létat!“ „Kam tě pustím?“ odpovídá mravenec. „Sám jsem se sem sotva vešel. To nic, třeba nepohodlně, ale zato v dobré pohodě...“ a mravenec pustil motýla k sobě pod hříbek.

Stále leje jako z konve a ve stejnou chvíli vaří myška v chatrči ve vesnici kaši, aby nakrmila své malé myšky. Kaše už bude skoro hotová, chce to už jen pár borůvek, aby byla kaše ještě chutnější. Myška pomaloučku, potichoučku vyskočila z díry v podlaze a co nejopatrněji se proplížila kolem spícího kocoura, kterého našťestí vůně kaše nevzbudila. Myška je velice pracovitá a statečná, proto se nějakého deště nezalekne. Vzala si malý myší košík a utíkala

do lesa nasbírat nějaké ty borůvky. Už byla v lese, ale kožich měla od deště tolik mokrá, že by ho mohla ždímat. Chtěla se tedy před lijavcem někam schovat. Hledala, hledala, kam by se schovala, když tu náhle uslyšela tiché štěbetání. Tam, kousek za lesem, a tak běžela rovnou za čumáčkem. Zrovínka ve chvíli, když si pod hříbkem povídali motýl s mravencem, přiběhla promočená myška a prosila: „Pust’te mě schovat se pod hříbek! Voda ze mne teče, celé potůčky.“ „No jo, ale kam tě máme pustit? Není tu volné místo.“ „Smáčkňte se trochu!“ A tak se smáčkli a pustili myšku pod hříbek. Pod hříbkem už byli tři. Tu najednou k hříbku hop, hop, přiskákal zajíc, byl celý udýchaný, hrozně pospíchal. Běžel rovnou z pole, kde byl sbírat mrkve, zrovna tam, kde má noru liška s liščaty, tam jsou totiž mrkve nejsladší. A jak tak skákal hop a hopsa, probudil liščata, která zrovna usnula. Liška se na zajíce rozzlobila a vyběhla za ním. „Schovejte mě, zachraňte mě, honí mě liška!“ prosil zajíc. „Je mi líto, zajíci, není tu už žádné místo“ říká mravenec. „Zkusme se ještě trochu smáčknout.“ ozvalo se. Jen co zajíce schovali, přiběhla liška. „Zajíce jste neviděli?“ ptá se. „Neviděli.“ Přistoupila liška blíž a čichá: „Sem se neschoval?“ zeptala se liška. „Kam by se sem vešel?“ Odpověděl mravenec. Liška mávla ohonem a odešla s nepořízenou.

Mezitím přestalo pršet a pomalu se zase začalo ukazovat slunce. Všichni vylezli z pod hříbku a sušili se na slunci. Mravenec zadumal, jak je možné, že se předtím pod hříbek sotva vešel on sám a teď jich tam bylo tolik? Když se slunce ukázalo celé, zasmálo se a paprskem zasvítilo přímo na hříbek. „Jestlipak to nebude tím, že ten hříbek vyrostl.“ Řeklo slunce a usmálo se na zvířátka.

Příloha č. 2 – Fotografie z průběhu IG

Foto č. 1: Říkanka s pohybem

Foto č. 2: Kapky deště

Foto č. 3: Louže

Foto č. 4: Mrak a kapky

Foto č. 5: Dešťové okno

Foto č. 6: *Mravenčí dovádění*

Foto č. 6: *Motýlí louka*

Foto č. 7: Zrcadla

Foto č. 8: Vařila myška kaši

Foto č. 8: *Mlsný kocour*

Foto č. 9: *Pod hříbkem, aneb hrajeme divadlo!*